

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

กระแสแห่งการปรับเปลี่ยนทางสังคมโดยเฉพาะการจัดการศึกษาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) จนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ในปัจจุบัน ได้มุ่งเน้นให้ “การศึกษา” เป็นเครื่องมือของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning society) สร้างคนที่มีคุณภาพเพื่อมุ่งสู่ความเป็นมาตรฐานสากล การจัดการศึกษาได้ปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสภาพบริบท (context) รอบด้าน รวมทั้งกระบวนการบริหารจัดการได้มุ่งสู่ระบบของการพัฒนามาตรฐานและคุณภาพของการจัดการศึกษา โดยเฉพาะช่วงเวลาแห่งยุคปฏิรูปการเรียนรู้ภายใต้สาระแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งจากนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง อาทิ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2554) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2553) แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2553) รวมทั้งข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2552) รัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายการพัฒนาคนไทยไว้อย่างชัดเจน ซึ่งจะเห็นได้ว่าวัตถุประสงค์และเป้าหมายดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยสถาบันทางการศึกษาเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนการพัฒนาดังกล่าว

สถานศึกษานับว่าเป็นองค์การระดับฐานล่างสุดของการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายใต้โครงสร้างของการบริหารจัดการศึกษารูปแบบใหม่ที่ถูกกำหนดบทบาทให้เป็นนิติบุคคลที่รองรับนโยบายของการบริหารแบบมีส่วนร่วมและการกระจายอำนาจทางการศึกษา ในสภาพการณ์เช่นนี้ สังคมและชุมชนต่างก็คาดหวังและเชื่อมั่นว่า สถานศึกษายุคใหม่จะเป็นองค์การหลักสำคัญของการสร้างความมั่นใจในด้านคุณภาพและมาตรฐานของการจัดการศึกษาให้บังเกิดขึ้นกับนักเรียนในท้องถิ่นหรือชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งถือได้ว่าเป็นผู้นำที่ทำหน้าที่รับผิดชอบการบริหารจัดการสถานศึกษา จึงมีบทบาทที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา รวมทั้งเป็นตัวแปรสำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพและประสิทธิภาพของครู การเรียนการสอน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพัฒนาการของนักเรียน จึงจำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องได้รับการพัฒนาเพื่อให้สามารถพัฒนาสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณภาพของนักเรียนให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ (2555) ได้กล่าวถึงผู้บริหารยุคใหม่กับการวิจัยทางการบริหารการศึกษาว่า ไม่ว่าจะบริหารสถานศึกษาหรือองค์การใดก็ย่อมต้องการผู้บริหารที่มีสมรรถนะทางการบริหารที่สำคัญ ซึ่งเน้นสมรรถนะด้านการคิดเชิงกลยุทธ์ ผู้นำการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำและสมรรถนะด้านการสื่อสาร การพัฒนาสมรรถนะดังกล่าวมักจะเริ่มต้นจากการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ซึ่งใช้กระบวนการทางการวิจัย ผู้บริหารที่มีระดับคุณภาพสูงจึงต้องมีพื้นฐานการคิดในเชิงการวิจัย นอกจากนี้ การตัดสินใจทางการบริหารซึ่งเป็นหน้าที่

หลักของผู้บริหารจำเป็นต้องใช้ผลการวิจัยเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อการตัดสินใจ สามารถสร้างนวัตกรรมทางการบริหารที่นำไปสู่การสร้างประสิทธิภาพในการบริหารจัดการได้ ดังนั้น ผู้บริหารจึงต้องเรียนรู้และฝึกทักษะของการใช้กระบวนการวิจัยเพื่อการบริหาร และใช้ผลการวิจัยเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ แต่ปัจจุบัน ผู้บริหาร โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษามักจะไม่ให้ความสำคัญกับการวิจัย เนื่องจากคิดว่าเป็นเรื่องที่ไกลตัว ซึ่งจุดอ่อนของผู้บริหารสถานศึกษากับการวิจัย มีหลายประการ เช่น มีความเชื่อว่าการวิจัยเป็นงานยากและใช้เวลามาก มีภาระงานและความรับผิดชอบมาก ไม่มีเวลาสืบค้นเอกสาร ผู้บริหารขาดการพัฒนาความคิดเชิงวิทยาศาสตร์ การทำงานขาดการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ ขาดผู้รู้และผู้มีความสามารถในการวิจัยมาช่วยเหลือหรือให้คำปรึกษา มองไม่เห็นคุณค่าหรือประโยชน์ของการทำวิจัย เป็นต้น ซึ่งวัตสัน (Watson, 1979: 5-9) นักทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหาร เนื่องจากสภาพแวดล้อมของผู้บริหารเปลี่ยนไปจึงจำเป็นต้องพัฒนาผู้บริหารให้สามารถบริหารงานอย่างมืออาชีพ ซึ่งกระบวนการสำคัญกระบวนการหนึ่งที่สามารถนำมาพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน คือ กระบวนการวิจัยทางการบริหารการศึกษา ซึ่งถือเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ความจริงเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาที่มีระบบและวิธีการที่น่าเชื่อถือเพื่อนำความรู้ความจริงที่ได้นั้นไปใช้ในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาหรือก่อให้เกิดความรู้ใหม่ ๆ เพื่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาและคุณภาพนักเรียนซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาสถานศึกษา

จากสภาพการณ์ในปัจจุบันได้มีรูปแบบการพัฒนาการเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างหลากหลาย วิธีการหนึ่งที่ได้รับการนิยมนำมาพัฒนาทรัพยากรบุคคล คือ การเรียนรู้บนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุดฝึกอบรมผ่านเว็บซึ่งถือได้ว่าเป็นการพัฒนาในรูปแบบใหม่ที่ใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์เป็นช่องทางในการถ่ายทอดเนื้อหาและเป็นเครื่องมือในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารรวมทั้งยังเป็นเครื่องมือในการสร้างองค์ความรู้ (ประชิด อินทะกนก 2541) และเป็นนวัตกรรมขั้นสูงของการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมได้ทุกที่ ทุกเวลา (anywhere-anytime) สามารถเรียนได้ทั้งการเรียนแบบซิงโครนัส (synchronous) ที่ผู้เรียนและผู้สอนอยู่ในเวลาเดียวกัน และแบบอซิงโครนัส (asynchronous) ที่ผู้เรียนและผู้สอนไม่ได้อยู่ในเวลาเดียวกัน (บุปผชาติ ทัพทิกธน์ 2543) ซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้แนวใหม่ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้แบบนำตนเองหรือที่เรียกว่า self-directed learning (Dixon, 1992) การพัฒนาโดยการใช้ชุดฝึกอบรมผ่านเว็บถือได้ว่าเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่เป็นระบบที่สามารถใช้การเรียนการสอนบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รูปแบบของการฝึกอบรมผ่านเว็บ (Web computer-based training: WBT) เป็นวิธีการฝึกอบรมทางไกลวิธีการหนึ่งที่ได้รับการนิยมนำมาพัฒนาทรัพยากรบุคคลซึ่งผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถเข้าไปศึกษาได้ด้วยตนเองตามเวลาที่สะดวก มีลักษณะเด่นที่ออกแบบเพื่อการเรียนเป็นรายบุคคล เหมาะสำหรับบทเรียนแบบฝึกหัดและแบบปฏิบัติ (Drill and practice) (Driscoll, 2002) และที่สำคัญรูปแบบนี้เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ตอบสนองต่อการเรียนรู้ในทุกเวลาสำหรับผู้เรียนและตอบสนองต่อการเรียนรู้ในลักษณะของห้องเรียนเสมือนจริง

ด้วยเหตุผล ความจำเป็นและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นประโยชน์ของการพัฒนาชุดฝึกอบรมผ่านเว็บ เรื่อง การวิจัยทางการบริหารการศึกษา สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขต

กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งเหตุผลในการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลเนื่องจาก สถานศึกษาในกลุ่มนี้มีศักยภาพในด้านการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และมีระบบเครือข่ายที่มีความเสถียรภาพ ซึ่งผู้วิจัยจะสามารถติดตามผลการพัฒนาการฝึกอบรมภายใต้ระบบเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพได้ ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาและสอดคล้องกับการพัฒนาสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารในการเป็นผู้ที่มีวิธีการอันหลากหลายที่จะแสวงหาความรู้ และเปิดโอกาสให้ผู้บริหารได้พัฒนาตนเองเพื่อไปสู่การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำความรู้ในด้านกรวิจัยทางการบริหารการศึกษาที่ได้รับจากการอบรมไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารคุณภาพของสถานศึกษาของตนและผลจากการนำความรู้ทางการวิจัยทางการบริหารการศึกษาไปใช้จะเป็นแนวทางให้สถานศึกษาอื่นนำไปประยุกต์ใช้อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาในภาพรวม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ในการได้รับการพัฒนา เรื่อง การวิจัยทางการบริหารการศึกษา
2. เพื่อพัฒนาชุดฝึกอบรมผ่านเว็บ เรื่อง การวิจัยทางการบริหารการศึกษา สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
3. เพื่อทดลองใช้ชุดฝึกอบรมผ่านเว็บ เรื่อง การวิจัยทางการบริหารการศึกษา สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

สมมติฐานการวิจัย

ผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้รับการอบรมด้วยชุดฝึกอบรมผ่านเว็บมีความก้าวหน้าทางด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 20

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร

1.1 ชั้นประเมินความต้องการของผู้บริหารสถานศึกษา ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ปีการศึกษา 2556 จำนวน 1,829 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 235 คน ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 804 คน ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานบริหารการศึกษาเอกชน จำนวน 652 คนและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 138 คน

1.2 ชั้นทดลองใช้ชุดฝึกอบรมผ่านเว็บ ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ปีการศึกษา 2556 จำนวน 1,829 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 235 คน ผู้บริหารสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 804 คน ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 652 คนและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 138 คน

2. **ขอบเขตด้านเนื้อหา** การวิจัยครั้งนี้ เน้นกระบวนการของการออกแบบการฝึกอบรมออนไลน์ของดริสคอล (Driscoll, 2002) ประกอบด้วย 1) การประเมินความต้องการของผู้เรียน 2) การเลือกวิธีการที่เหมาะสมที่สุดโดยนำรูปแบบของการฝึกอบรมผ่านเว็บ (Web computer-based training: WBT) มาใช้ 3) การออกแบบบทเรียน 4) การสร้างแผนงาน และ 5) การประเมินผล

นิยามศัพท์

1. ความต้องการของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ความประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องการจะได้รับการพัฒนาความรู้ทางการวิจัยทางการบริหารการศึกษา

2. การวิจัยทางการบริหารการศึกษา หมายถึง กระบวนการเสาะแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ที่เป็นความจริงเชิงตรรกะหรือความจริงเชิงประจักษ์เพื่อตอบปัญหาทางการบริหารการศึกษาอย่างมีระบบและมีวัตถุประสงค์ที่แน่นอนโดยอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์เป็นหลัก

3. การประเมินชุดฝึกอบรมผ่านเว็บ หมายถึง วิธีปฏิบัติหรือกระบวนการในการตรวจสอบเพื่อตัดสินผลการฝึกอบรมผ่านเว็บ

4. สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาที่มุ่งให้ตอบสนองความต้องการทางการเรียนรู้ขั้นพื้นฐาน เป็นการจัดการศึกษาก่อนระดับอุดมศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา

5. ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล หมายถึง ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดที่ตั้งอยู่โดยรอบ ได้แก่ จังหวัดนครปฐม จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี จังหวัดสมุทรปราการและจังหวัดสมุทรสาคร

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ผลจากการที่นำความรู้ทางการวิจัยทางการบริหารการศึกษาไปใช้ของผู้บริหารสถานศึกษาจะเป็นแนวทางให้สถานศึกษาอื่นนำไปประยุกต์ใช้อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาในภาพรวม

2. หน่วยงานต้นสังกัดสามารถนำรูปแบบการพัฒนาชุดฝึกอบรมผ่านเว็บไปใช้ในการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาของตน